

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

De octauo precepto diuine legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

De octavo precepto

aplos & aplicos viros: q̄rū honorē possidentes h̄entant & meritū. **Hec Hied**
Quarta ro. Quartodecimo fures sunt & latrones generalit̄ oēs q̄ retinent alienū ī
 decia spe volūtate dñi sui. Et nota q̄ tales p̄tinue morant̄ in pctō mortali: imo sp̄ augēt
 cies latro pctm̄. Et q̄tēscunq̄ mētī occurrit alicui q̄ retinet alienū & p̄ponit retinere & nō
 num. reddere: toties de nouo peccat mortalit̄: & penitere nō p̄r nec absoluti. **Uñ Au**
 gu. i epl̄a ad Thacedoniū q̄ verba habent. xliij. q. vj. inq̄t. Si res aliena p̄pter
 quā pctm̄ est reddi possit & nō reddi: p̄nia nō agit sed simulat. Si aut̄ veracit̄
 agit: nō remittit pctm̄ nisi restituat ablatū. **Hec Aug.** Item nota q̄ q̄suis hō
 Nota hic diligēter s̄ p̄ ei⁹ vel p̄ sanguinē vel amici talia acceperūt. Et ideo si ad eū puenit here
 ditas tenet illā restituere inq̄ntū sufficit hereditas. Nō si nō facit: fur est & lat
 tro. Plurib⁹ aut̄ alijs modis offendit hō p̄tra istud p̄ceptū: vt inq̄t auctor pal
 legatus in his v̄sib⁹ q̄ sequūt.
Uer⁹ no tabiles Si quis furat: raptor: vel participator.
 Iustus: p̄siliū: consensus: palpo: recursus
 Participas: murus: nō obstant: nō manifestans.
 Reddere cuncta debet: qui nō sūt officiales.
 Atq̄ nō in causa: p̄t̄mus p̄ parte tenet.
 Fortune lutor: cupiēs spoliare sodalē
 Ac fraudans ludū: retinens inductor: ad illū.
 Hic dare perdat: censet: si nō egent.
 Iusta etiā fraudans pedagla: siue gabellas.
 Reddens monetas: mensuras: fur malus extat

Hec ille.

De octavo precepto diuine legis.

Distq̄s diuina lex prohibuit ne fieret iniuria proximo
 ope vel facto. Cōsequēter iubet ne fiat iniuria verbo mendoso vel
 inq̄ tō inquit. Nō loquaris p̄tra p̄ximū tuū falsum testimoniū: que
 verba scribunt̄ originaliter. **Exo. xx. ca. Idē habet Deut. v. ca.** In q̄
 quidē precepto fm̄ Thomā in. ij. q. cxxij. arti. vj. phibent̄ om̄ia peccata & no
 cumenta que cōtra p̄ximū p̄ locutionē inferunt: sicut sunt detractiones: mend
 dacia: susurratōnes: p̄rumella: blasphemie: & hm̄i. Et idcirco falsum testimo
 niū phibet. q̄ dicit̄ ibidē scr̄us Tho. directus iusticie p̄rariat. Ad maiorē
 Quare hōi dat⁹ e aut̄ euidentiā huius precepti. Cōsiderandū est fm̄ Tho. in. ij. lib. p̄tra genti
 v̄ loq̄le. les. ca. cxlvij. q̄ homini datus est loquēle vsus p̄ cuius officiū p̄tate quā aliq̄s
 in mēte p̄cipit alteri manifestare possit: vt sic hoies seip̄os iuuent̄ in cognitio
 ne p̄tatis sicut & in alijs reb⁹ necessarijs vite cū sit hō animal naturalit̄ socia
 le. Et ideo quādo hō falsum dicit̄: vel simulate loquit̄ abutit̄ officio lingue: et
 Nota ra/ tionem. semp̄ peccat: q̄ facit iniuriā creatori deo qui tāsubtile artificiū loquēdi hōi
 m̄ni cōtulit. Formet̄ ergo ratio sic. Qui nō vrit̄ re ad finē ad quē est facta ab
 utitur ea: & p̄sequēs peccat: sed ille q̄ falsum dicit̄ nō vrit̄ verbis ad finē ad
 que sunt instituta & ordinata: quia vt dicit̄ Augu. in lib. Enchiridion. Verba
 artificia nllm̄ e m̄ manifestent. Mendosus aut̄ nō vrit̄ p̄bis significatiuis ad istū finē: ergo ab
 rabilis of utitur officio loquēle nō vrit̄ illa ad finē ad quē est ordinata. Et idcirco si dicit̄
 ficio loq̄ gentius discurrere volueris. Inter oīa artificia humano vsui necessaria nulluz
 le est mirabilis officio loquēdi quo hō a cunctis secernt̄ animantib⁹. Naz vt hō
 Reqrūt vere ac recte loquat̄ requirunt sex instrumenta ex parte corpis: & sex alie poten
 t̄ie ex parte anime que oīa simul subito ac impereceptibiliter operant̄. Ut em̄ Pe
 trus hispanus tradit̄ in logica sua: sex sunt naturalia instrumēta ad formādū

vocē. s. labia/dentes/lingua/palatū/ guttur z pulmo: sinē qb̄ hō discrete loq̄
 nō p̄t. Et itez sex potētie aīe ad recte loq̄ndū necessarīe sunt. s. imagiatio/q̄ for
 mar p̄ba. Intellect⁹ q̄ p̄ba ordīnat. Volūtas/q̄ mouet oīa istrumēta ad loq̄n
 dū. Memoria/q̄ rememorat ea q̄ dicta sūt z annectit dicēda. Reqrīt etiā vi
 sus: vt q̄ loquit videat cū cū q̄ loq̄ndū est. Audit⁹ q̄z necessari⁹ ē: vt possit q̄s
 rīdere ad p̄positū. Et tandē ad oīa ista necessaria est vnio corp̄is z aīe: qz locu
 to vera z p̄p̄ta nō pōt fieri nisi a morozē p̄iūcto. 3o angel⁹ bon⁹ v̄l mal⁹ i cor
 pore assumpto nō p̄t vere loq̄: nec vera p̄ba formare. Vñ d̄r sc̄tūs Tho. in p̄l/
 ma parte. q. l. j. ar. iij. q. licz angeli loquant i corp̄ibz assumptis: tū talis locutio
 nō est p̄p̄ta: qz angeli nō sūt forme illoz corp̄oz: sed est aliqd̄ simile locutioi in
 q̄ntū formāt sonos in aere/ similes vocibz humanis. Et sic p̄z q̄ loq̄le vsus nō
 solū est res mirabilis: s; est grāde ac subtilē artificū. 3o tā digno lingue offi
 cio v̄t ad fallaciā grauis culpa est. Hīs itaqz p̄missis nota s̄m Tho. in. iij.
 opusculo de decē p̄ceptis: q̄ hō pōt loq̄ p̄ximū falsuz testimoniū dupl̄. Aut
 in iudicio aut extra iudiciū. s. in cōl locutione. Quātū ad p̄mū pōt q̄s i iudicio
 testificari falsum tribz modis: s. fm q̄ tres p̄one p̄nt facere p̄ hoc p̄ceptū. s. p̄so/
 na accusans: p̄sona testificās: p̄sona iudicās. Primo p̄siderat p̄sona accusans
 p̄ximū suū falso in iudicio: z talis exp̄sse agit p̄tra istud p̄ceptū: z tenet de om̄i
 damno. Et si deficeret in p̄batioē debet sustinere penā talionis: vt p̄z. ij. q. iij.
 p̄ totū. Dicit̄ aut̄ hic talio talionis masculini generis recōpensatio eiusdē. s. vin
 dicta s̄lis vindicte dicit̄. Nā accusator falsus talē debet recipere penā q̄lē intē
 debat inferre. Et iō caue ne loqr̄s p̄ximū tuū falsum testimoniū. Et Leut.
 xix. ca. Nō stabis p̄ sanguinē p̄ximi tui: ego dñs. Et itez ibidē. Nō gras vltio
 nē: nec memor eris iniurie cuiū tuoz. Sc̄do p̄siderat p̄sona testificās falsum.
 De q̄ Salomon Prouer. xix. ca. ait. Falsus testis nō erit impunit⁹. z q̄ loquit
 mēdacta peribit. Debet aut̄ falsus testis puniri pena mortis. Vñ Deut. xix. c.
 d̄r sic. Si steterit test̄ mēdax p̄ hoīem accusans eū p̄uaricatiōis. stabūt ambo:
 qz cā est añ dñm i p̄spectu sacerdotū z iudiciū q̄ fuerint in dieb; illis. Cūqz d̄r
 ligētissime p̄serutantes inuenerint falsum testē dixisse p̄ frat̄e suū mēdactum
 reddent ei sicut frat̄i suo facere cogitauit: z auferes malū de medio tui: vt au
 diētes ceteri timorē habeāt: z nequaqz talia audeāt facere. Nō misereberis ei⁹
 s; aiām p̄ aiā: oculū p̄ oculo: dentē p̄ dente: manū p̄ manu: pedē p̄ pede exiges.
 Hec ibi. Et Prouer. xxv. ca. Faculū z gladi⁹ z sagitta acuta: hō q̄ loquit p̄tra
 p̄ximū suū falsum testimoniū. Et iō duo illi p̄sbyteri senes accusantes z testifi
 cantes p̄tra Susannā de adulterio: qz iurati sunt a Daniele falsum dixisse te
 stimoniū lapidari sunt a p̄lo. Daniel. xij. ca. Tertio p̄siderat p̄sona iudicis
 q̄ falsam p̄fert sniam: de q̄ d̄r Leut. xix. ca. Nō facies qd̄ iniquū est: nec iniuste
 iudicabis. Nō p̄sideres p̄sonā paup̄is: nec honores vultū potētis. Iuste iudicā
 ca p̄lo tuo. Hec ibi. Licet em̄ potētes z diuites rōne sui status sint p̄ alijs mi
 noribz honorādī in reb; cōibz: nō tū i his p̄ q̄ iusticia lederet. Nā teste Hieron.
 Iusticia nō nouit patrē: nō nouit frat̄e: p̄statē nouit p̄sonā nō accipit: deum
 solū imitat. Quātū ad sc̄dm pōt hō peccare diuersimode in cōl locutioē p̄ h
 p̄ceptū. Nā sunt q̄tuor bona q̄ nitit̄ hō mēdax z iniqu⁹ auferre a p̄ximo suo. s. **Mēdax**
 veritas: honor: fama: z amicitia: s̄m d̄m Robertū Holkot sup li. Sap. ij. ca. nitit̄ q̄t/
 lectioē. xxvij. Primū bonū est veritas p̄ quā iniqu⁹ p̄cedit p̄ p̄tentionē. Est tuoz bonū
 aut̄ p̄tētio qd̄a inordinata p̄trarteras in p̄bis p̄ quā hō intēdit ostēdere p̄ximū
 suū dicere falsum. Et describit̄ sic. p̄tētio est impugnatō veritatis ex cōfidē
 tia clamoris. Secūdū bonū est honor p̄tra quē p̄cedit iniquus z falsus hō
 q̄tuor modis. s. p̄ iustitiā: p̄ p̄sumptiā: p̄ improperitū: z p̄ derisionē. Primo falsus
 homo procedit p̄tra honorē p̄ximi sui p̄tra iustitiā. Est aut̄ cōiurū verbis
 quomodolibet hominē dehonēstare: siue exprimat̄ iustitiā culpe vel pene. Sed
 f

Angel⁹ i
 corpe assū
 pro nō p̄t
 loquit.

tribz mod
 dis p̄t q̄s
 testificari
 falsum.

Mēdax
 nitit̄ q̄t/
 lectioē.

De octauo precepto

Cōtume prumelia nunq̄ est nisi q̄n hō inuirtose de honestatē p̄bo exp̄mēte culpā. Unde
lia. si dicā re scobiosum vel cecū: cōtūctū est. Vel si dicā q̄ fur es z latro: est prume
Impro lia. Vis autē prumelia est p̄uictū: s; nō ecōuerso. Impropertū autē est inuirtose
periu. recitare hoīs indigentā p̄cedentē: sic q̄n aliq̄s inuirtose z p̄tra charitatē redu/
Derisio cit alicui ad memoriā auxiliū sibi factū tpe sue indigentē: z hoc corā multis. et
cedit in diminutionē sui honoris. Derisio autē est uiciū ludēdi z intēdit erube/
scētā. p̄ fine. Un̄ derisor sub specie ludī p̄ponit id qd̄ facit hoīem timere de/
honestationē: z p̄t esse in casu p̄ctm̄ mortale. Et tāto est graui⁹ q̄nto maior re
uerētia debet p̄sone q̄ illudif. Un̄ grauiſsimū est tridere deū/ et ea q̄ dei sunt.
detractio Tertū bonū p̄mi est fama: p̄tra quā p̄cedit iniquus z falsus hō p̄ detra/
ctionē. Detractio autē n̄l aliud est nisi dicere p̄ba inuirtosa z latent de aliq̄: cū
intentione d̄minuēdi famā suā. Un̄ prumeliosus se habet ad famā z honorē: s; si
cut raptor ad bona exteriora. Sed detractor est fur fame: q̄ de rōne detractio
nis est q̄ occulte dicat. Cōtra detractores Hieronym⁹ ad Rusticū monachū
Hiero. 3 ita inquit. Si vis me corrigi delinq̄ntē: apre increpa t̄m/ ne occulte mordeas.
detracto Quid em̄ mihi p̄dest si alijs mala mea referas: si me nesciēte p̄ctis meis t̄mo
res. detractōib; tuis aliū vulneres: z certatim oib; narres. Si singulis loq̄ris q̄
nulli alteri dixeris: Hoc em̄ nō est em̄dare me: sed uicio tuo satisficere. Hec
Hiero. Ideo ap̄ls ad Rom. j. ca. ait. Detractores sunt deo odibiles. Nota cū
dr: deo odibiles: q̄z nihil est ita chay hoī sicut fama. Un̄ Eccl. vij. ca. dr. De/
lius est nomē bonū q̄ vngenta p̄ctosa. Et Prouer. xxj. ca. Veli⁹ est nomē bo
nū q̄ diuitie multe. Detractores autē sunt q̄ auferūt a p̄mo tāgrande bonū.
Ideo Eccl. x. ca. Si mordeat serpēs in silentio nihil eo min⁹ habet q̄ occulte
detrabit. Quapropter si detractores famā nō restituant saluari non possunt
vt dicit Tho. sup hoc p̄cepto in. iij. opusculo. Etia nō minus offendūt illi qui
detractores libent audisūt. Un̄ Bern. in fine sc̄di libri de p̄sideratione ad Eu
geniū papā: dicit sic. Porro detrahere an detrahentē audire/ qd̄ hoz dānabilē
us sit/ nō facile dixerim. Ideo Eccl. xxvij. ca. Sepe aures tuas spinis: z lin/
quā nequā noll audire: z ori tuo factio ostia: z seras aurib; tuis. Et dicit sc̄tus
Tho. sup hoc p̄cepto. Nō deb; hō detractores libēt audire: quānto debet de
trahentē ostēdere vultū triste z toruū. Un̄ Prouer. xxv. ca. Ventus aquilo d̄s
spat pluuias: z facies tristis linguā detrahentē. Sup q̄ p̄bo Hieronymus in
ij. libro super parabolas Salomonis dicit sic. Si hilari vultu audieris detra
hentē: tu illi das fomitē detrahendi. Si vero tristi vultu hec audias (vt dicit
quidā vir dei) d̄scit nō libenter dicere: qd̄ vidicert nō libent audiri. Hec Hie
ronymus. Vere grauis culpa est detractio. Propterea dicit. vj. q. j. Deterior
res sunt qui vitam moresq̄ bonozū corrumpūt: his qui substantias altor p̄ct
diag; diripiunt. Quartū bonū proximi est amicitia: cōtra quā procedit, in/
Susurra quus homo p̄ susurratōne: cuius finis est separare amicitia occulte z seminad
tio. re discordiam. Et talis est pessima locutio deo exosa. ac salutē nostre cōtraria.
Cuius ratio est: quia amicitia est de bonis exterioribus quid optimū. Est
em̄ melior q̄ fama vel honor vel scientia. Unde Marcus Tullius in libro de
amicicia amicitia ita inquit. Ego vos hortari t̄m possum. vt amicitia omnib; rebus hu
est quid manis anteponat. Et itē in eodem ait. Amicitia nihil aliud est nisi d̄s
optimū. narū humanarū q̄ rerū cū uentuosetia z charitate summa cōsensio. Et iterū.
Quid dulcius q̄ habere cū q̄ oia audeas loqui vt tecū. Ista ergo morbida su
surratio que separat amicitia est pelor detractioe z cōtumelia. Hinc Prouer
biox. vj. ca. Sex sunt q̄ odit d̄ns: z septimū detestat anima eius. s. eū qui semi
nat inter fratres discordias. Et Eccl. xxvij. c. dicit sic. Susurrō z bilinguis
maledictus: multos em̄ turbauit pacem habentes. lingua tertia multos com
mouit: z dispersit illos de gente in gentē. Cuius muras diuitum destruxit

plur: et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum occidit: et genes fortes dissoluit. Lingua tercia militeres viratas eiecit et puauit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem nec habebit amicum in quo requiescat. hec ibi. Et sic patet quod alter homo mendax nititur auferre a fratre suo quatuor bona: veritate: honore: fama: et amicitiam. Amplius contra hoc preceptum offendit homo per mendacem locutionem. Ideo fugiendum est omne mendacium quadruplici ratione. Primo propter anime perditionem. In Sap. j. ca. Os quod mentis occidit animam. Profecto valde mostrosus in naturale est quod os sit causa instrumentalis vel occasio occisionis anime: quia os est instrumentum precise ordinatum a natura ad conseruandum vitam anime. Nam per os expramus et inspiramus: sine qua operatione vita anime in corpore non seruat. Per os alimur et recipimus/masticamus/ et deglutimus. Per os affectiones exprimus. Per os pacem anime: amicitiam et beniuolentiam ostendimus. Est ergo contra omni naturam quod os nram animam nram occidat. Id signant dicit Prover. xxj. ca. Qui custodit os suum et linguam suam: custodit ab angustiis animam suam. Caue ergo et fuge omne mendacium. Secundo fugiendum est omne mendacium propter diaboli assimilationem. Nam homo mendax est illis diabolus propter similitudinem: et dicitur in primis pariter Beati. iij. c. Nequaquam mortales uete fratres mendacium: quia omnes qui amant mendacium filii sunt diaboli: non solum in falsis verbis: sed etiam in simularis operibus mendacium est. Mendacium namque est se christi animum dicere et opera christi non facere. Mendacium est episcopi/sacerdotis vel clericus se profiteri: et pariter huic operi operari. Hec Ambrosius. Tertio fugiendum est mendacium propter societatis dissolutionem. Homo enim est animal sociale per naturam: et qui solitarius uiuit aut deus est aut bestia: ut dicit philosophus in primo libro Politicorum. Sed homines male possent inuicem conuivere si sibi uerum non dicerent: quia tempus haberent de uerbis aliorum dubitare. Ideo Apollus ad Ephesios. iij. ca. Deponentes mendacium loquimini unusquisque ueritatem cum primo suo: quoniam sumus inuicem membra. Super isto rextu Pauli talis mouet dubitatio. Nam posset aliquid dicere. Si apollus tantummodo cum primis preceptis ueritatem dicenda: sed cum ceteris possumus loqui mendacium. Et pariter cum in diuina lege dicitur: Non adulterabis uxorem proximi tui. Si primus solummodo propter inquit uel christianus uel amicus accipit: uidetur ex hoc quod adulteria in alienis iure permittit. Huic obiectioni respondet diuinus Hieronymus in. ij. libro super epistola Pauli ad Ephesios. iij. ca. ubi explanat hanc apostoli sententiam: sic dicens. Proximum uocat omnem hominem qui ex eodem nobiscum pariter generatus est. Quod quidem et parabola significat de hierusalem in hiericho homines descendentes qui incidit in latrones. Et sacerdote et leuita pretereuntibus a samaritano curatus est: et ad stabularium reuectus est. Affirmat autem post hec dominus eum proximum qui illi misericordiam fecerit uolens ostendere omnes homines omnibus esse proximos. Et hoc quidem sic intellectus edificat audientes. Hec Hieronymus. Quarto fugiendum est mendacium propter fame amissionem. Homo enim qui assuescit mendacium non creditur sibi/etiam si uerum dicat. In Ecclesiastico. xxij. c. Ab immundo quod mundabitur: et a mendace quod uerum dicit. Maxime autem mendacium reddit infames reges/ principes/ dominos/ prelatos/ religiosos/ et viros spirituales. Sed queritur: Utrum omne mendacium sit peccatum mortale: Et uidetur quod sic quia dicitur in psal. per os Dauid. Per des omnes qui loquuntur mendacium. Et iterum Sapientie. j. ca. Os quod mentitur occidit animam. Sed perditio et mors anime non est nisi per peccatum mortale: ergo omne mendacium est peccatum mortale. Pro responsione huius questionis: Nota secundum Thomam in. ij. q. ar. ij. q. omne mendacium est peccatum sicut etiam dicit Augustinus in libro contra mendacium. Ratio huius est. quia illud quod est secundum se malum ex genere: nullo modo potest esse bonum et licitum. Mendacium autem est malum ex genere. Est ei actus cadens super indebitam materiam. Eum enim uoces sunt signa natura

Dedactum fugiendum est quadruplici ratione.

Utrum omne mendacium sit peccatum

De octauo precepto

liter intellectuū: innaturale est z indebitū q̄ aliq̄s voce significet id qd̄ nō habet in mēte. Un̄ p̄hs d̄r in. iij. l. Ethicoz. q̄ mēdaciū est p̄ se prauū z fugiendū: vey aut̄ est bonū z laudabile. Iō om̄e mēdaciū est peccatū. Nam mēdaciū nominat̄ ex eo qd̄ p̄tra mēte dicit̄. Un̄ mētr̄ est p̄tra mēte tre. Vens aut̄ siue intellectus est locale nobilissimū ac dignissimū qd̄ possit in hoīe rep̄tari. Et iō hō q̄ p̄tra mēte loquit̄ facit̄ p̄tra deū z seip̄m. Formet̄ ḡ sic ratio. Qui voluntarie recedit̄ ab eo cui est adherendū: peccat̄ sicut̄ q̄ a regula vel a via recta recedit̄ deuiat̄. s̄ sic facit̄ mēdosus: ḡ mēdosus semp̄ peccat̄ mētr̄edo. Q̄ aut̄ mēdosus a via recta recedat̄ p̄z. qz̄ sic falsum est malū irellect̄ cui mēdosus innit̄: ita vey est bonū intellect̄ a q̄ mēdosus recedit̄: z sic om̄e mēdaciū est p̄ctm̄. Sed vt̄ discutere valeas q̄ mēdaciā sint̄ mortalia z q̄ venialia mortalia Scire debes q̄ m̄te diuīdēs siue diuīdēs de mēdaciō dant̄ a sanctis doctoribz: sed oibz postp̄ ositis dic̄ q̄ tria sunt̄ genera mēdaciōz: vt̄ dicit̄ glo. sup̄ illud. Daud̄. Perdes oēs q̄ loquunt̄ mēdaciū. Et pariter scr̄us Thomas in. ij. q̄. q. ex. art̄. ij. Primū mēdaciū dicit̄ officiosum: qd̄ fit̄ p̄ salute z cōmodo aliorū. Scdm̄ est̄ tocosum: qd̄ fit̄ aio delectat̄. Tertiū ē p̄nitiosum: qd̄ fit̄ ex malignitate ex q̄ incedit̄ alteri nocumētū. Si ḡ loq̄mur de mēdaciō officiosa qd̄ fit̄ ad aliquā vtilitatē p̄sequēdā vel spūalem vel tempalē sine nocumēto alteri? talia vt̄ plurimū sūt venialia, sic etiam tocosa q̄ fiūt̄ aut̄ dicunt̄ causa solaciū. Hinc Irido. in. ij. l. de summo bono. c. xxx. ita inq̄. Sumope cauendū est om̄e mēdaciū: q̄uis nōnūq̄ sit̄ aliq̄d mēdaciū gen̄ culpe leuioz/ si q̄s p̄ salute oīm mētiat̄. Hec ille. Hora hīc q̄ mēdaciā officiosa z tocosa possunt̄ esse p̄tra charitatē vel rōne scādali vel cuiuscūq̄ damni p̄sequētis: z sic poterūt esse mortalia: dū scz̄ aliq̄s nō veret̄ p̄pter scādali publice mētr̄i. Sūt̄ igit̄ mēdaciā etiā leuīa cauēda: vt̄ dicit̄ Thomas in opusculo de decē p̄ceptis: ne p̄pter p̄suetudinē ducāt̄ ad mortale. Sed mēdaciū p̄nitiosum dicit̄ illud qd̄ fit̄ p̄tra honorē dei z charitatem p̄ximī. qd̄ h̄c r̄to p̄culosius est̄ q̄nto magis charitatē p̄triat̄. Naz si mētiat̄ q̄s circa res diuīnas: nō solū tale mēdaciū opponit̄ v̄t̄tuti charitatis: s̄ etiam p̄turi fidei z religiois. Iō tale mēdaciū mortale est̄ z grauī oibz alijs speciebz mēdaciū. Et siq̄s dicat̄ simplicē fornicationē vel v̄sura nō esse p̄ctm̄ mortale: imo talia affirmare est̄ hereticū. Si aut̄ mēdaciū sit̄ cōtra charitatē p̄ximī tanto est̄ grauī q̄nto malus nocumētū incedit̄. Et simīlīa mēdaciā merito dicunt̄ p̄nitiosa. i. mortifera: a p̄neco p̄necas. i. p̄fecte occidere: qz̄ occidūt̄ aīam. Hora ḡ s̄m Robertū holkor sup̄ libz Sapiēt̄e. lect̄. one. xj. q̄ moraliter loq̄ndo sunt̄ duo regna ad inuicē in hac v̄ta cōmixta: v̄t̄ delictet̄ regnū dei z regnū mūdi. Regnū ch̄i: z regnū diaboli. Regnū celeste z regnū terrestre. Et sicut̄ ista distāt̄ in regibz z legibz ita in idiomate. Nā idiom̄ onīa regni celestis est̄ v̄ritas. Un̄ Daud̄ in psal. ait̄. Dñe in celo misericordia tua: z v̄ritas tua vsq̄ ad nubes. Et itez. Uniuerse v̄le dñi misericordia z v̄ritas: requirēt̄ibz testamentum eius z testimonia eius. Sed idiom̄a regni terrestis siue mūdi est̄ falsitas. Un̄ Osee. iij. c. dicit̄ sic. Nō est̄ v̄ritas z nō est̄ misericordia z nō est̄ sciēt̄ia dei in terra. Maledictū z mēdaciū z homicidūm z furtū z adulterū inundauerūt: z sanguis sanguinē terigit̄. Propter hoc lugebit̄ terra z infirmabit̄ om̄is qui habitat̄ in ea. Hec ibi. Si ḡ scire optas sub q̄ rege militas vel ad qd̄ regnū p̄tineas: cōsidera in q̄ idiomate cōcordas. quia loquela tua manifestū te facit̄. Laue ḡ z fuge mēdaciū. Et sic patet̄ ex dicit̄is resolutio questionis: z simīlīter responsio ad argumentū. Quoniā ille auctozitates intelligunt̄ de mēdaciō p̄nitiosa: vt̄ exponit̄ glosa super illud psal. Perdes oēs q̄ loquūt̄ mēdaciū. Sed qz̄ hō p̄tra istud p̄ceptū diuersimode peccat̄: iō metra auctozis p̄dicti legant̄ sic.

Que mēdaciā sūt mortalia z q̄ venialia. Scire debes q̄ m̄te diuīdēs siue diuīdēs de mēdaciō dant̄ a sanctis doctoribz: sed oibz postp̄ ositis dic̄ q̄ tria sunt̄ genera mēdaciōz: vt̄ dicit̄ glo. sup̄ illud. Daud̄. Perdes oēs q̄ loquunt̄ mēdaciū. Et pariter scr̄us Thomas in. ij. q̄. q. ex. art̄. ij. Primū mēdaciū dicit̄ officiosum: qd̄ fit̄ p̄ salute z cōmodo aliorū. Scdm̄ est̄ tocosum: qd̄ fit̄ aio delectat̄. Tertiū ē p̄nitiosum: qd̄ fit̄ ex malignitate ex q̄ incedit̄ alteri nocumētū. Si ḡ loq̄mur de mēdaciō officiosa qd̄ fit̄ ad aliquā vtilitatē p̄sequēdā vel spūalem vel tempalē sine nocumēto alteri? talia vt̄ plurimū sūt venialia, sic etiam tocosa q̄ fiūt̄ aut̄ dicunt̄ causa solaciū. Hinc Irido. in. ij. l. de summo bono. c. xxx. ita inq̄. Sumope cauendū est om̄e mēdaciū: q̄uis nōnūq̄ sit̄ aliq̄d mēdaciū gen̄ culpe leuioz/ si q̄s p̄ salute oīm mētiat̄. Hec ille. Hora hīc q̄ mēdaciā officiosa z tocosa possunt̄ esse p̄tra charitatē vel rōne scādali vel cuiuscūq̄ damni p̄sequētis: z sic poterūt esse mortalia: dū scz̄ aliq̄s nō veret̄ p̄pter scādali publice mētr̄i. Sūt̄ igit̄ mēdaciā etiā leuīa cauēda: vt̄ dicit̄ Thomas in opusculo de decē p̄ceptis: ne p̄pter p̄suetudinē ducāt̄ ad mortale. Sed mēdaciū p̄nitiosum dicit̄ illud qd̄ fit̄ p̄tra honorē dei z charitatem p̄ximī. qd̄ h̄c r̄to p̄culosius est̄ q̄nto magis charitatē p̄triat̄. Naz si mētiat̄ q̄s circa res diuīnas: nō solū tale mēdaciū opponit̄ v̄t̄tuti charitatis: s̄ etiam p̄turi fidei z religiois. Iō tale mēdaciū mortale est̄ z grauī oibz alijs speciebz mēdaciū. Et siq̄s dicat̄ simplicē fornicationē vel v̄sura nō esse p̄ctm̄ mortale: imo talia affirmare est̄ hereticū. Si aut̄ mēdaciū sit̄ cōtra charitatē p̄ximī tanto est̄ grauī q̄nto malus nocumētū incedit̄. Et simīlīa mēdaciā merito dicunt̄ p̄nitiosa. i. mortifera: a p̄neco p̄necas. i. p̄fecte occidere: qz̄ occidūt̄ aīam. Hora ḡ s̄m Robertū holkor sup̄ libz Sapiēt̄e. lect̄. one. xj. q̄ moraliter loq̄ndo sunt̄ duo regna ad inuicē in hac v̄ta cōmixta: v̄t̄ delictet̄ regnū dei z regnū mūdi. Regnū ch̄i: z regnū diaboli. Regnū celeste z regnū terrestre. Et sicut̄ ista distāt̄ in regibz z legibz ita in idiomate. Nā idiom̄ onīa regni celestis est̄ v̄ritas. Un̄ Daud̄ in psal. ait̄. Dñe in celo misericordia tua: z v̄ritas tua vsq̄ ad nubes. Et itez. Uniuerse v̄le dñi misericordia z v̄ritas: requirēt̄ibz testamentum eius z testimonia eius. Sed idiom̄a regni terrestis siue mūdi est̄ falsitas. Un̄ Osee. iij. c. dicit̄ sic. Nō est̄ v̄ritas z nō est̄ misericordia z nō est̄ sciēt̄ia dei in terra. Maledictū z mēdaciū z homicidūm z furtū z adulterū inundauerūt: z sanguis sanguinē terigit̄. Propter hoc lugebit̄ terra z infirmabit̄ om̄is qui habitat̄ in ea. Hec ibi. Si ḡ scire optas sub q̄ rege militas vel ad qd̄ regnū p̄tineas: cōsidera in q̄ idiomate cōcordas. quia loquela tua manifestū te facit̄. Laue ḡ z fuge mēdaciū. Et sic patet̄ ex dicit̄is resolutio questionis: z simīlīter responsio ad argumentū. Quoniā ille auctozitates intelligunt̄ de mēdaciō p̄nitiosa: vt̄ exponit̄ glosa super illud psal. Perdes oēs q̄ loquūt̄ mēdaciū. Sed qz̄ hō p̄tra istud p̄ceptū diuersimode peccat̄: iō metra auctozis p̄dicti legant̄ sic.

De mēdaciō p̄nitiosa.

Regnū duplex.

Qui mēdax fuerit in dānum p̄ximī:

Vel mala q̄ dicit bona: narrās vel bona praua
 Accusans falso: iurans est testis iniquus.
 Detraitor odio: mendax relator occulti.
 Vel diffamator diuulgās: z manifesta
 Scedula si fiat detractrix: cautio ledens.
 Secretū: ratūq; sigillo: littera clausa
 Proditor z laudans: inducēs ad mala supra
 Illa reportari gaudens: est testis iniquus

De nono precepto diuine legis

Quia per tres gradus ad summū culmen iusticia pro-
 cedit. scz factis/dictis/cogitationib;: vt ait Lactātius in. vi. libro
 diuinaz institutionū. c. xij. Ideo lex diuina post p̄cepta q̄ pertinet
 ad dicta z facta subiūgit p̄cepta q̄ ordināt hoīem ad cogitata. Nā
 distant valde leges humane a diuinis: qz lex humana cū sit ab hoīe: intuet so-
 lummodo ea q̄ apparēt exterius: ideo iudicat tm̄ facta z dicta. Sed diuina lex
 q̄ est a deo: nō solū exteriora facta vel dicta: sed etiā oīa interiora cordis radici-
 bus intuet. Propterea dixit dñs ad Samuelem: vt ptz. j. Regū. xvj. ca. Nec in-
 tra intuitū hoīs ego iudico. Hō em̄ videt ea q̄ parēt: dñs aut̄ intuet cor. Hec
 ibi. Et idcirco Aug dicit: q̄ deus totus oculus est: qz oīa videt. tot⁹ manus ē:
 qz oīa opat. totus pes est: qz vbiq; est. Et Paulus ad Hebre. iij. ca. Inqt. Oīa
 nuda z aperta sunt oculis ei⁹. Signant dicit nuda z apta: qz nihil est ita occul-
 tū in re qd̄ dei cognitionē effugiat. Hinc Lactātius in. vi. libro diuinaz insti-
 tutionū. ca. xxiij. de sic. Nihil p̄dest inclusam hīe conscientia: si patemur deo.
 Nullus ḡ mendacio: nullus dissimulationi locus est: qz parietib; oculi hoīem
 submouent: dei aut̄ diuinitas nec vscerib; submoueri pōt q̄ min⁹ totū hoīem
 p̄spiciat z noīst. Hec Lactāti⁹. Quia igit lex diuina oīa peccata tā exteriora
 q̄ interiora discernit ac iudicat. Iō in duob; p̄ceptis vltimis phibet pctā cor-
 dis scz ꝑcupiscētia carnis in vxore pximi z ꝑcupiscētia oculorū i re aliena. Qua
 propter nonū p̄ceptū dicit sic. Nō desiderabis vxorē pximi tui: q̄ s̄ba scribunt
 originalit̄ in li. Exod. xx. ca. Sub q̄ qd̄ p̄cepto cōprehēdunt oīa desideria car-
 nalia illicita: sicut sup̄ in. vi. p̄cepto: cū dī. Nō mechaberis. sub noīe mechle in-
 cludunt omnia opa carnalia. Sed qz talia desideria carnis multo magis vlti-
 dent de se iniusta z illicita de vxore pximi. Iō exp̄sse hoc phibet i isto p̄cepto:
 cū dī. nō desiderab vxorē pximi tui. Sup̄ q̄ p̄cepto mouēt aliq̄ dubia. Et p̄mo
 Cū in hoīe sit duplex ꝑcupiscētia. Vna qd̄ q̄ est act⁹ volūtatis. de q̄ dī Sap.
 vi. c. Lōcupiscētia sapiētē p̄ducit ad regnū p̄petuū. Alia ḡ est ꝑcupiscētia q̄
 est act⁹ sensualitatis: de q̄ dī Jac. iij. Vn̄ bella z lites i vob; nōne ex ꝑcupiscēti-
 is q̄ militāt in mēbris vris: Iō q̄rit. Que ꝑcupiscētia istaz duaz phibet in h
 p̄cepto cū dī. nō desiderab vxorē pximi tui Et s̄lt̄ pōt dubitari de ꝑcupiscētia
 decimi p̄cepti qñ dī. nō ꝑcupiscēs rē pximi tui. Huic questiōi rīdet scūs Tho.
 in. ij. q. cxxij. ar. vj. in respōsione ad certū argumentū: vbi dī: q̄ p̄ ista duo p̄-
 cepta phibitua ꝑcupiscētie nō intelligit phiberi ꝑcupiscētia sensualitatis: q̄
 fm̄ h̄ p̄mi mot⁹ essent pctā mortalia: v̄pore p̄tra p̄cepta decalogi existētes: qd̄
 est falsum. Sed phibet directe ꝑcupiscētia volūtatis. i. p̄sensus volūtatis qui
 est opus. v̄l in delectationē. Hec Thomas. Ex quo patz respōsio ad questiō-
 nem. Scdo cōtingit dubitare Cur in oib; alijs p̄ceptis diuine legis sub pec-
 cato operis intelligunt phiberi omnia peccata mali desiderij ipsoꝝ operū. De
 his ḡo duobus p̄ceptis scz non mechaberis: z nō furtū facies: non ita sit: sed
 dan̄ distincta p̄cepta tam operis q̄ cogitationis. Pro respōsione huius du-
 f 3

Duplex
 ꝑcupiscē-
 tia.

Nota